

Stručni rad

VRIJEME ZA BAJKU U 1. RAZREDU

Mojca Debeljak

Osnovna škola Orehek Kranj, Područna škola Mavčiče,
Slovenija

Sažetak

Čitanje je privlačno jer nam otkriva nove svjetove, budi maštu, dočarava različite osjećaje ... Također je važno za razvoj, učenje, jačanje međusobnih veza... Ali kako približiti knjige i čitanje djeci koja još ne čitaju, koja su na početku svog životnog puta i u kojoj se isprepliće mnoštvo različitih emocija, s kojima se nisu uvijek u stanju nositi? Sama sam se odlučila to učiniti pomoću čitanja slikovnica i takozvane "školske biblioterapije".

Ključne riječi: čitanje, djeca, emocije, školska biblioterapija.

1. Uvod

U našoj školi čitanje je jedna od poslije podnevnih aktivnosti. Učenici koji već znaju čitati po završetku svojih domaćih zadaća svoje vrijeme posvete čitanju. Na taj način omogućuje mir i tišinu kolegama iz razreda koji još nisu završili svoju domaću zadaću, a prije svega vježbaju čitanje i razumijevanje pročitano. Pri tome imaju na raspolaganju svoje knjige, udžbenike, lektiru, literaturu, časopise, popularne znanstvene knjige... sve iz kutka za knjige ili iz školske knjižnice.

2. Čitanje i "posljedice" čitanja

Čitanje potiče maštu i domišljatost, a s glavnim junacima doživljavamo uzbudljive događaje ili učimo o temi koja nas posebno zanima. Istovremeno, bez prisile učimo nove podatke koji se tako lakše utisnu u naše sjećanje. Osim toga, razvijamo pamćenje, održavamo koncentraciju i osnažujemo usredotočenost. Čitanje nam pomaže obogatiti rječnik, što poboljšava našu sposobnost pisanja i izražavanja. Sve u svemu, to također dobro utječe na naše samopoštovanje. Jačanje empatije također je jedna od „posljedica“ čitanja, što je posebno važno za mlađu djecu, jer su u ranoj razvojnoj fazi (prema Piagetu), egocentrični i nisu u stanju razlikovati vlastitu perspektivu od perspektive drugih. Kroz heroje iz knjiga, međutim, svi, djeca i odrasli, jačamo vlastitu empatiju, suosjećanje i osjećaj za bližnje.

Bajke utječu na djetetov razvoj osobnosti, kao i na njegovo učenje kasnije u životu. Pomažu im da upoznaju različite emocije i lakše se nose sa svojim osjećajima i problemima. Kad tijekom dana dožive stresnu situaciju, slušanje bajki omogućuje im da zaborave na to, prepuste se fantaziji i opuste se.

3. Djeca i biblioterapija

Pojam biblioterapija potječe od dvije grčke riječi, naime *biblion*, što znači knjiga, te *therapein*, što znači izliječiti. [1] Općenito se dijeli na čitateljsku i interaktivnu. Čitateljska biblioterapija je više raširena. Ovom metodom svatko sam rješava različite osobne probleme koji su za njega aktualni u određenom trenutku. Čitač je neovisan u procesu terapije, a knjiga mu je terapeutkinja i savjetnica.

Djeca imaju manje iskustva s čitanjem, slabiju koncentraciju i manje bogastvo riječi... pa se ova vrsta biblioterapije razlikuje od biblioterapije za odrasle. Za izvođenje je važna dob djece, jer se u predškolskom uzrastu, kada dijete još ne zna čitati, koriste prvenstveno audiovizualna pomagala. Važne su ilustracije koje izazivaju pozitivne, ali i negativne osjećaje. Ilustracije moraju biti živahne kako bi privukle djetetovu pažnju. Potrebno je uzeti u obzir višekratno čitanje naglas, odnosno pripovijedanje. Aktivnost bi trebala biti kratka jer je i djetetova pozornost kratka. Istinite priče treba iznijeti izravno, ali vrlo pažljivo. Prikladan uvod u biblioterapiju je terapija igrama, gdje se dijete može igrati s bilo kojom igračkom u sobi i međusobno pripovijedanje, gdje priču prvo ispriča dijete, a zatim terapeut. On priči dodaje nove aspekte i rješenja, koja dijete mora prepoznati. [2]

Svako čitanje ne predstavlja biblioterapiju, ali bi li i naše čitanje u produženom boravku moglo biti označeno kao neka vrsta biblioterapije? Prema Burkeljci [3], „školska biblioterapija“ namijenjena je prvenstveno rješavanju manjih problema i osobnom razvoju, a ne rješavanju teških situacija, te je stoga važno da si ne postavljamo previsoke ciljeve. Iako stručnjaci vjeruju da u školi ne postoji biblioterapija ili biblioprevencija, iskustvo pokazuje da se ona može dogoditi spontano kada se dijete prepusti događajima, kada se uživi u junaka iz knjige, kada je opušteno i prihvaćeno, kada vjeruje svom mentoru. .. naravno s pretpostavkom, da mentor sam doživljava književnost kao ljekovitu, prema njoj ima osobni odnos, te da i sam osobno raste i razvija se.

4. Vrijeme je za bajku u skupini Marsovc

Moja znanja s područja knjižničarstva, didaktike i obrazovanja potaknula su me na razmišljanje, da se određene emocije koje se javljaju kod djece, mogu riješiti pomoću priča.

Naša skupina s produženim boravkom broji 16 djeteta. Djeca su ljubazna, ali i živahna, što znači da među njima postoje i nesuglasice koje uzrokuju loše raspoloženje i stanje u skupini. Jedan od načina kako učenicima predstaviti problem svakako je bajka. Iste s radošću slušaju.

Budući da se nalazimo u područnoj školi i da je naša knjižnica prostorno mala, ali ipak sa velikim izborom dobrih knjiga, naše se aktivnosti odvijaju ili u učionici ili na školskom igralištu. Vrijeme za bajku je vrijeme kojemu posvetimo svaki dan, nakon ručka, kada su puni trbušići i kada se djeca trebaju smiriti prije novih izazova. Priče koje čitam ili pričam vrlo su različite. Izbor je tematski: godišnja doba, praznici, odnosi - obitelj, prijateljstvo, ekologija, higijena..., a sama sam usredotočena na to da se djeca poistovjećuju sa sadržajem i slušaju sa zanimanjem. Pri tome sam pozorna da su knjige napisane s fondom riječi koji djeca poznaju, jer će ih samo takve knjige kasnije još više približiti svijetu čitanja, te radije će vježbati čitanje.

Kada djeca čuju melodiju Pink Pantera, znaju da je to najava za smirenost i bajku. Okupljaju se na podu (u krug), te sjede ili leže (slika1).

Slika 1: Slušanje bajke

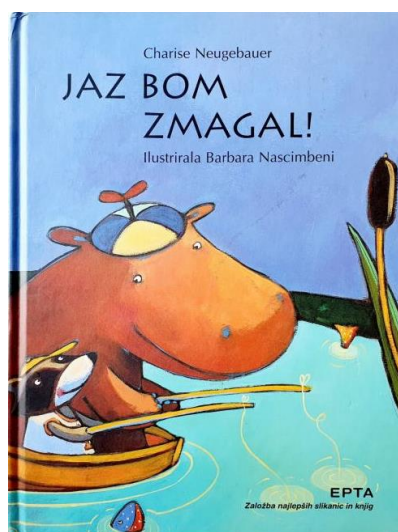
Na kraju bajke, većina djece leži i želi čuti još koju. I sama sjednem na jednu od dječjih stolaca kako bi ilustracije bile vrlo vidljive. Pri čitanju, a ponekad i pri pripovijedanju, oponašam glasove junaka iz bajke, što djeci dodatno povećava pozornost.

Nakon čitanja bajke obično joj posvetimo nekoliko minuta, da ponovno pregledamo ilustracije, po potrebi prepričamo radnju (obično djeca to urade sama, bez mog vodstva) i prenesemo je u naš život. Pri tome djeca zaista uživaju jer imaju priliku podijeliti sve osjećaje i događaje koji su im se dogodili. Istovremeno dijete također jača svoje strpljenje i slušanje, jer mora pričekati da mu kolega ispriča svoje iskustvo. Na taj način učenici međusobno razmjenjuju mišljenja, iskustva, stavove, ... i tako si pomažu pomoću širega uvida u svoje probleme ili im se ukaže način na koji ih mogu riješiti. Čineći to, učenik također vidi da nije sam u svojim mislima, da se i druga djeca ponekad osjećaju isto, da su zadovoljna sa istim stvarima ili imaju iste probleme. Dijete tako zna da je sve što osjeća nešto normalno, a posljedično tome i lakše izražava svoje osjećaje. Kroz junake u bajkama uči i kako reagirati u određenim situacijama.

5. Reproduciranje

Predstavit ću dvije aktivnosti koje smo dodatno izveli, osim slušanja priče i razgovora, a na temu prijateljstva, međusobnog nadmetanja, te ljutnje, odnosno stresa.

Često se je među djecom pojavljivalo takmičenje tko će biti prvi u redu, tko će prvi odabrati određenu igračku, iako samo da bi zadirkivao kolegu iz razreda, tko će biti pobjednik u društvenoj igri, tko će prvi napraviti domaću zadaću, unatoč potrebi za popravkom ... Slikovnica Charise Neugebauer sa naslovom Pobjediti ću! (slika 2) učinila mi se je prikladnom knjigom za rješavanje ovih problema! Priča je o Rokiju, koji uvijek želi pobjediti. Njegov prijatelj Hypohampri mu je pokazao kako je važno ne samo biti prvi, već su važne i druge stvari, kao što su pomoć potrebitima i prijateljstvo.

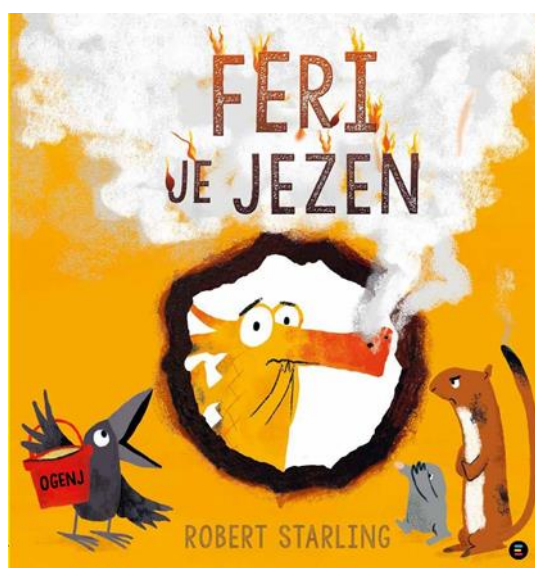
Slika 2: Slikovnica o prijateljstvu

Nakon čitanja bajke uslijedio je razgovor tijekom kojega su djeca razmišljala o svojim postupcima i mogućnostima vlastite preobrazbe. Poslije, u istom tjednu prisjetili smo se priče o Rokiju, kratko je obnovili, te smo izradili kamenčiće prijateljstva (slika 3). Djeca su ih međusobno razmijenila i jedini uvjet bio je, da kamen daju nekome koga bi ga željeli još bolje upoznati, a do sada to nikako nisu uspjeli. Zadatak su djeca lijepo prihvatila i pri tome smatram najvažnijim, da nisu imala nikakvih problema i zadržki prilikom darivanja kamenčića.

Slika 3: Kamenčići prijateljstva

Jedan od osjećaja koji se pojave kod nesporazuma, kao i kod takmičenja je ljutnja. Razgovor u određenom trenutku nije uvijek moguć. Stoga sam se odlučila da djeca trebaju napraviti antistres kuglicu, svatko svoju, te da prije toga pokušamo riješiti svoje osjećaje kroz priču autora Roberta Starlinga pod naslovom Feri je ljut (slika 4).

Slika 4: Slikovnica o kontroli ljutnje

Priča govori o prijaznom zmaju Feriju, koji se, kad mu nešto nije po volji, jako naljuti i počne rigati vatru. S njom uništava stvari, ali i prijateljstva. To postaje sve veći problem, pa ga mama savjetuje kako se može smiriti. Ako se želi družiti s drugim životinjama, morat će naučiti ukrotiti svoj bijes na drugačiji način, jer su ponekad i druge životinje bijesne, ali su pronašle učinkovit način kako da se nose s bijesom.

Poruka priče je jasna. Ponovno smo razgovarali i učenici su znali projicirati Fera u naše školske situacije. Uslijedilo je izrađivanje antistresne loptice (slika 5), koju svaki učenik ima na svom znaku. Naučili smo vježbe s lopticom, koje također s vremena na vrijeme ponavljamo. Loptica se je pokazala vrlo učinkovitom i korisnom jer je djeca uzimaju u ruke, bilo za igru ili za opuštanje.

Slika 5: Antistresna loptica

6. Zaključak

Opuštajući i pozitivan tekst s porukom zasigurno donosi rezultate koji se odražavaju na raspoloženje, razmišljanje, svijest... Isto tako je važan pristup problemu, prvenstveno kod djece. Svjesna sam, da je to dug proces i da ne treba tražiti brza rješenja. Djecu je potrebno stalno osvještivati, podsjećati ih, te im predstavljati postupke (također putem priče) koji su teže prihvatljivi u društvu ili uopće nisu, ali sigurna sam da će naše vrijeme, volja i energija zasigurno donijeti uspjeh. Djeca u 1. razredu su na početku razdoblja opismenjavanja i knjige su u ovom procesu važne, korisne, možda čak i presudne. Zato jih je ispravno pokazati djeci na način koji zaslužuju. Kao što Burkeljca [4] kaže: "Knjige nam pomažu živjeti."

7. Popis literature:

[1] Rešič Rihar, T., Urbanija, J. Biblioterapija. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, 1999, str. 11.

[2] Rešič Rihar, T., Urbanija, J. »Nav.dj.«, str. 60 – 61.

[3] Burkeljca, S. Knjige nam pomagajo živeti. Izkušnje z biblioterapijo v šoli. // Šolska knjižnica 4(2011), 243 – 248.

[4] Burkeljca, S. »Nav.dj.«, str. 247.